Mottagare
Regionstyrelsen

Översyn taxor och avgifter

Regionstyrelsen förslag till beslut i regionfullmäktige

- Reviderade taxor och avgifter för kultur och fritid antas att gälla från och med 1 januari 2027.
- Prissättning för Nya Solbergabadet antas att gälla från och med verksamhetens start.

Sammanfattning

Regionstyrelseförvaltningen överlämnar förslag på reviderade taxor och avgifter för kultur och fritid att gälla från 1 januari 2027 samt prissättning för Nya Solbergabadet att börja gälla vid verksamhetens start.

Ärendet grundar sig i ett behov av att anpassa taxor och avgifter till dagens kostnadsnivåer. Utifrån tidigare politiska ställningstaganden har en modell med femårsintervall för prisjusteringar av anläggningshyra tillämpats. Prissättningen för Nya Solbergabadet har tagits fram genom en omfattande omvärldsanalys av liknande anläggningar i Sverige. I samverkan med RF-SISU Gotland har en konsekvensanalys genomförts där föreningslivet uttrycker oro för ekonomisk press och risk för ökat utanförskap bland barn och ungdomar vid höjda medlemsavgifter.

Förvaltningen bedömer att en justering är nödvändig för den ekonomiska hållbarheten i relation till förvaltningens kostnader men att det krävs en fortsatt god balans mellan taxorna och avgifterna och ett aktivt stöd till föreningslivet.

Ärendebeskrivning

Bakgrund och syfte

Regionstyrelseförvaltningen genomför för närvarande en omfattande översyn av taxor och avgifter inom fritidsområdet. Syftet är att säkerställa att avgiftssystemet är aktuellt, rättvist och i linje med regionens styrande dokument, däribland den nya fritidsplanen från 2023. Det har gått betydande tid sedan en samlad översyn senast genomfördes. De fasta kostnaderna har ökat för Region Gotland medan taxorna under en längre tid har legat kvar på oförändrad nivå.

Analys av hyresnivåer för anläggningar

Kostnadsutvecklingen under de senaste åren har påverkat ekonomin för både regionens anläggningar och det ideella föreningslivet. En central fråga i arbetet

har varit hur kostnadsökningar bäst hanteras för att inte skapa plötsliga och betungande chocker för nyttjarna.

Att kostnadsökningarna på något sätt behöver mötas genom uppräkning av taxor och avgifter finns en konsensus om. Frågan är hur. För att värna om förutsägbarheten har ett vägval gjorts där taxorna för hyra av anläggningar ska justeras med 10 procent vart femte år. Genom denna modell ska föreningarna ges möjlighet att planera sin ekonomiska utveckling över längre tid. Förvaltningen konstaterar att denna modell ger en interimsperiod av fasta priser men att den, jämfört med exempelvis indexuppräkning eller årlig löpande taxerevidering, ändå rymmer en risk för kraftigare kostnadshopp som kan bli betungande för föreningslivets långsiktiga budgetering.

Taxor och avgifter för Nya Solbergabadet
Då Nya Solbergabadet beräknas öppna i slutet av 2027 utgör detta en möjlighet att implementera en modern och marknadsanpassad prisbild från start. Grunden för de nya taxorna har lagts genom en systematisk jämförelse av anläggningens kapacitet, faciliteter och planerade öppettider med liknande badhus i kommuner med befolkningsmängder som motsvarar Gotlands.

Analysen har omfattat både kommunalt och privat drivna anläggningar i bland annat Uddevalla, Sigtuna, Hässleholm, Sundbyberg, Norrtälje, Kristianstad, Åkersberga och Lidingö. Analysen har särskilt tittat på nybyggda anläggningar för att få en relevant bild av dagens prisnivåer. Utöver priserna har man analyserat tillgängligheten i form av öppna timmar för allmänheten och gjort jämförelser med nuvarande drift vid Hemse och Solberga.

Eftersom dagens avgifter anses vara låga innebär den nya prisbilden en märkbar procentuell ökning. För att motverka att detta leder till exkludering och för att uppmuntra rörelse har förvaltningen utrett rabattlösningar, exempelvis genom sänkta entrépriser under tidiga morgontimmar (kl. 06:00–08:00).

Samverkan och konsekvensanalys
För att säkerställa att översynen vilar på en stabil grund av faktiska verksamhetsdata har regionstyrelseförvaltningen haft en nära samverkan med RF-SISU Gotland. Genom RF-SISU har en dialog förts med ett urval av regionens största föreningar för att samla in synpunkter på hur en hyreshöjning om 10 procent skulle påverka verksamheten.

Denna dialog har utgjort grunden för konsekvensanalysen, där följande huvudpunkter utkristalliserats:

- **Ekonomisk anspänning:** Föreningslivet uppger att ekonomin är kraftigt ansträngd efter pandemin, med ökade kostnader för energi och material. En hyreshöjning beskrivs av flera som en belastning som riskerar att leda till underskott.

- **Social risk:** Det finns en uttalad oro för att föreningar tvingas höja sina medlemsavgifter. Detta bedöms kunna leda till att barn och ungdomar från ekonomiskt utsatta familjer exkluderas, vilket direkt motverkar regionens mål om inkludering.
- **Verksamhetsmässig påverkan:** Vissa föreningar ser en risk att de tvingas dra ned på utvecklingsprojekt eller begränsa möjligheten att starta nya träningsgrupper.
- **Samhällsekonomiskt perspektiv:** Föreningarna betonar idrottens roll som en skyddsfaktor mot utanförskap och organiserad brottslighet. Man argumenterar för att kostnaden för ett ökat utanförskap på sikt kan bli betydligt högre för regionen än den vinst som genereras genom högre hyror.

Tidsplan och genomförande

Processen har omfattat nulägesanalys, omvärldsbevakning och intressentdialog. För att ge föreningar och nyttjare god tid att anpassa sina budgetar föreslås att beslut fattas i slutet av 2026, med ikraftträdande den 1 januari 2027.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att en revidering av taxorna är nödvändig för att möta att de fasta kostnaderna så som exempelvis städ och annan drift ökar samt för att säkerställa en ekonomiskt hållbar drift. Modeller för förutsägbara justeringar fyller en viktig funktion, men måste alltid vägas mot den faktiska inflationstakten och kostnadsutvecklingen. Oavsett vilken modell som används behöver hänsyn också tas till föreningslivets ekonomiska bärkraft och relationen mellan Region Gotlands taxor och avgifter och stöd till föreningslivet.

När det gäller Nya Solbergabadet bedöms förslaget på prissättning vara rimlig och marknadsmässig utifrån den genomförda analysen. Förvaltningen är medveten om de risker för social exkludering som lyfts fram i konsekvensanalysen via RF-SISU. Det är därför av yttersta vikt att regionen fortsätter att arbeta med inkluderande åtgärder, såsom rabatterade tider och ett starkt stöd till föreningslivet, för att säkerställa att de ekonomiska anpassningarna inte sker på bekostnad av folkhälsan och det sociala målet om ett aktivt och jämlikt Gotland.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Bedömningen är att beslutet vilar på en korrekt rättslig grund då regionfullmäktige har befogenhet att fastställa taxor och avgifter för regionens anläggningar. Revisionen sker i enlighet med gällande förvaltningsprinciper om likabehandling, där samma taxestruktur tillämpas för likvärdiga nyttjanden.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att förslaget skapar en långsiktig ekonomisk hållbarhet för regionen genom att indexera intäkterna mot kostnadsutvecklingen. För användarna innebär modellen en förutsägbar kostnadsökning, vilket underlättar

budgetering. För vissa ekonomiskt ansträngda föreningar kan dock höjningen innebära en utmaning som kräver antingen höjda avgifter inom föreningen eller sökande av externa medel.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att det finns en risk att höjda medlemsavgifter (till följd av hyreshöjningar) kan leda till att barn från ekonomiskt svaga hushåll exkluderas från föreningslivet. Barnets rätt till lek och fritid vägs här mot behovet av att finansiera säkra och moderna anläggningar. Detta gör att arbetet med kompensatoriska åtgärder blir extra viktigt.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att taxehöjningarna inte förväntas ha någon direkt differentierad effekt mellan könen. Då tillgång till idrott och bad är en grundläggande rättighet för alla, är målet att prissättningen ska vara neutral och inte missgynna någon specifik grupp baserat på kön.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att påverkan blir mest märkbar för de föreningar som är beroende av regionens anläggningar. På landsbygden är föreningsdrivna anläggningar vanligare än i tätorterna. Vilket sin tur gör att effekten inte är lika stor på landsbygden.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att revideringen av taxorna i sig inte har någon direkt negativ miljöpåverkan.

Beslutsunderlag

Förslag. Kultur- och fritidsavdelningens taxor och avgifter 2026-10-12
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-10-19

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Eric Fugeläng
Avdelningschef kultur och fritid

Skickas till

Klicka eller tryck här för att ange text.